

1097: *Nargo* (MiretS., *Docs. de la V. du Segre*, 13).

El nom segueix apareixent igual, o poc variat, des de fi del S. XI: *Nargo* (MiretS., ib. 14); 1099: «in ape. Sti. Clementis in *Nargone* --- ipsa Ribera, afr. Or. in ipso monte q. d. *Turp* --- Circi afr. in monte *Narieda*» (Cart. Tavèrnoles, p. 113.13); 1099: «Sti. Clementis *Nargoni* ---» (i text com el precedent (ib. p. 109.22); 1099: «in ape. Sti. Cl. in *Nargo*, in locum voc. ad ipsa serra --- de Occid. in ipsos *coles* de serra ---» (Cart. Tav., p. 111.11).

I anàlogament en els SS. XII i ss. 110l: «villa *Nargo*» (BABL VI, 389); 1140: «terminio de *Nargo* --- castro *Nargo* ---» (BABL V, 3421); 1171: l'abat de Tavèrnoles «dat --- mansum de Sto. Stephano de *Nargo*» (Hinojosa, *Reg. Señ. Cat.*, p. 165); 1172: «iuxta eccl. Sti. Clementis de *Nargo*» (amb nota marg. en cat.: «loch dit a *Nargo*») (Cart. Tavèrnoles, p. 156-7, 27); 1208: *Nargo* (Cart. Tav., 193.16); 1237: «a *Nargó*» (MiretS., BABL VII, 178; *El més antic text*, p. 27); 1273: «Bartholomei dez Soler de *Nargo*» (llegit en el facs., 20 *BABL VII*, 247); 1573: «in villa Collis de *Nargo* --- en la villa del Coll de *Nargo*» (CCandi *Mi. Hi. Ca.* II, 92); 1585: «Guillermus Punyes notarius ville *Collis de Nargo*» (id. id. II, 83).

Pel doc. de 1099 es veu que els «collells de la serra», que eren damunt i a l'O. de la població, serien els causants del nom del mun. «*Coll de Nargó*». Però tant per la doc. antiga com per l'ús popular actual, ja es veu que és *Nargó*, en si, el nom propi del lloc.

Com que no ha estat mai estudiat l'origen d'aquest nom tan important i singular, aniríem ben poc orientats si no reparéssim en un altre nom, semblant, d'un lloc immediat que ja hem vist entre les afrontacions de Nargó en els vells documents:

NARIEDA és l'aspre vessant i muntanya, immediata al Nord de la població, cobert de bosc, amb rostes canals i arestes rocoses, que cauen damunt la ribera esq. del Segre. Ja anomenat així en el citat doc. de 1099, però encara n'hi ha documents més antics. 1030 a Organyà: «in valle Ficulense ('Figols') in villa voc. *Vilerix* ('Boloriu') --- afr. I --- Cleriano, II *Trencachocos* ('trenca-caps, -colls'), III in flumen *Segor*, IV in ipso monte de *Arieda* (BABL VIII, 543).

Però aquesta forma resta esporàdica i tot seguit predomina la forma de sempre, amb *N-*: 1065: *Nerieda*, citat junt amb *Perles* (V. aquest art. infra) (Arx. de Sols.); 1087: «alaudes --- infra te. Castellar ('Castellar d. l. Rib.') --- Lena --- Terezola --- Caprils --- Figols; afr. I in *Arieda*, II Annoual, III fl. Segre» (BABL VIII, 534); 1091: «in valle Capudense ('Cabó'), villa Fontaned, afr. I Azeredo, de alia parte afr. in *Narieda*, III Bordonera, IV Monte-Calvo» [indrets de la baixa vall de Cabó] (ib. VII, 536); 1099: «*Nargone*, afr. Or. monte *Turp*, Mer. monte de *Cuberes*, Occ. 55 *Arcedal*, Circi in monte *Narieda*» (Cart. Tavèrnoles,

p. 113.13); 1099: «*Nargone* --- ipsa Ribera, afr. circi monte *Narieda*» (Cart. id. 113.2); 1618: *Narieda* (afr. de *Coll de Nargó* (*Spill* de Castellbò, p. 43re)).

Modernament ha corregut una var. *Norieda*, (bosc de *N-*: GGC 527; roques de *N-*, espadats sobre Figols, que C. A. Torras veu des del *Turp.*, *Pir. Cat.* VII, 71). Però estant desmentida per tota la doc., deu ser una alteració deguda a la infl. dels noms tan coneguts *Núria*, *Norís* etc. (sobre els quals veg. *E. T. C.* II, 34, però jo llavors a penes havia estudiat el nom present).

Quant a la var. *Arieda*, és clar que resulta de confusió amb la *-n* de la prep. (fins és possible que en el doc. de 1087 hi hagi mala segmentació en «*In arieda*», imitada per un altre escriba). Almenys és clar que és 15 *Narieda* la forma legítima, i quasi general. I és inseparable del nom de *Nargó*, tant per la íntima dependència geogràfica com per la inicial comuna.

ETIM. En tot cas és versemblant que siguin noms d'arrel basco-ibèrica, com més de la meitat dels NLL importants de l'Urgellet, i la gran majoria dels d'origen obscur. Hi veig l'arrel basca *nar* o *narra* 'arrossegament', de la qual tenim abundosos i generals testimonis en els dialectes bascos, i en vells manlleus romànics (*DECH* IV, 214). D'aquí els dos noms que estudiem, formats també amb sufixos bascos o ibero-bascos.

Amb sufix *-KO*: NARRIKO, declinat *NARRICONE donava certament *Nargó(n)* amb la normal sonorització romànica, i amb la síncope no menys normal. És ben sabut que *-ko* és sufix productiu en basc, i ja ibèric; i alhora desinència de genitiu-ablatiu: V. p. ex. supra l'art. *Carcolze*.

D'altra banda *narre-eta* o *narri-eta*, format amb el 35 gran sufix col·lectiu del basc, *-eta*, i amb la reducció de *NARRIETA a *Narieda*, simplificant la *rr* davant *ġ* com és tan general: recordem cat. *sàrria*, *sarrió* / *SARIA* > cast. *sera*, *serón*; *Borriana*, i *Borriol* > *Borriana*, *Buriol*; *bârġo=barri* etc.

Tots dos noms es devien fundar en els rossegalls de troncs d'aquestes bosquíes: en particular les «carrues» o canals de l'espadat bosc de *Narieda*, són grandiosos rossegalls de troncs: d'aquí justament el col·lectiu NARRIETA.

La documentació d'aquesta arrel basco-ibèrica forma un conjunt impressionant, d'antiga entitat. *Narra* «arrastramiento», bisc. i guip., *narrio* 'mancha', deterioro» (en Axular i en Pouvreau); *nar-bide* «sendero de arrastre de cargas» (en diversos llocs de Biscaia), V. els detalls en Azkue.; i el basc comú *narria* «traíneu», o sigui 'tiràs de troncs en el bosc'. D'aquest és manllevat el cast. *narria*, documentat des del S. XV.

Ja estudiat en el *DECH*, bastarà reproduir-ne alguns extrets: bnav. i ronc. *narri* «carrito sencillo que se lleva a mano para transportar piedras grandes», bisc. nav., *narra* «trineo», mot que en el Roncal sig-